

Az élet Poliban...

Van egy hely a balkáni országok eldugott szegletében, távol a modern kortól, a televíziótól vagy attól a felfedezéstől, hogy az ember már a Holdra lépett, egy kicsi, de annál jelentősebb falu, a hegyek között, kis patakotól körülvéve, szerényen megbújva a városok között.

Van egy hely, ahol télen akkora a szűz hó, hogy az ember, amint beel lép, elvesz nagyságában, egy hely, ahol tavasszal minden kertben virágoznak a fák és a gyümölcsök, ahol a napfelkeltét a fűvön fekve is megnézheted, anélkül, hogy bármilyen épület megzavarhatna ebben, egy hely, ahol futhatsz a réten, szabadon, cseresznyés füllel, 32 foggal, bódultan és ájultan az illatoktól és a természettől, amely mindenhol ott van, érintetlenül, a maga tökéletes tökéletlenségében.

Ezen a helyen nőtem fel, ebben a külvilágtól elzárt, önként vállalt rabságban. Itt, ahol minden nap történik valami, ahol ismernek téged, ahol kibeszélnek, ahol mindennek meg van a maga rendje, ahol farkas törvények uralkodnak, ahol mindig ugyanakkor nyugszik le a nap...

Van egy hely... És ez a hely, Poli...

A lakók csípős, őszi reggelre ébredtek aznap Poliban. Néma volt a táj. Csak a szél süvített vadul a fák lombjai között, megrebegtetve a nagy, barna leveleket, melyek aztán a földre hulltak apró kis kupacokban. Az esőcseppek gyöngyözve lógtak le a növények száraitól, majd ahogy a nap lassan körbeölelte őket, lecsúsztak és koppantak egyet a száraz, kemény földön.

A kertek lassan teltek meg csirkékkel, akik éles hangjukkal adták a gazdáik tudomására, éhesek. Erre a kutyák is kidugták fejüket kalibáikból, szimatoltak egy keveset, majd leheverésztak a poros földre, és csak nézték a többi sorstársat, amint bejárják lassan az eddig üresen álló udvart.

A faluban mindenki lassan ébredezett, bágyadtan, kissé erőtllenül. Aztán ahogy szemüket az ablakokra tapasztották, a lakók szomorkodva, de megállapították, ideje már felkelni.

Kincses mama, mint minden nap, ma is korán felpattant, hogy megetesse a disznókat, és hogy a kutyát is megítassa. Iván épp akkor fordult másik oldalára, felnézett, morgott egyet, majd visszabújt a meleg dunyha alá. Nem szerette a reggeleket, tudta, hogy felesége hamar rászól majd, elhalmozza munkával és egész nap csak dolgozhat. De minek?, okoskodott magában, aztán fejében lejátszódott a szokásos párbeszéd. Ahogy az asszony unszolja, ahogy ő majd próbál ellenállni és végül a feltétlen megadás, a szóhang nélküli. Ez a fiúk sorsa, nevetett magában a mondaton, melyet épp abban a pillanatban, olyan frappánsan kiötlött, és melyre igen büszkén megveregette saját vállát, hangosan kimondva a dicsérő szavakat: „Okos vagy, Iván!”. Így ment ez egy darabig, de a nagy öröm hamar elmúlt, a férfi pedig lassan felült, és morgott még egyet. Kinézett az ablakon. Kincses mama épp az udvaron volt és egy csirkével vitatkozott, felrúgta dühében, majd gyors léptekkel bearaszolt a házba, becsapva maga mögött az öreg ajtót.

– Na, mi lesz már, felkeltél végre? – szólt oda férjének, és közben rá sem nézett, majd folytatta a mosogatót, mint aki nem is vár választ. – Megettettem a csirkéket, de az egyik nagyon makacs, nem hajlandó enni, a fene vigye el...

Iván hátradőlt, és végigmérte feleségét. Szerette az asszonyt, már több mint 40 éve éltek együtt Poliban, itt ismerkedtek meg, itt szerettek egymásba, itt nevelték fel a gyermekeiket is, az unokákról már nem is beszélve. És hogy mi volt a hosszú és boldog házasságuk titka? A férfi erre sose tudott olyan választ adni, amely kielégíthette volna a szomjas füleket és igazán ki tudta volna segíteni az érdeklődőket. Pedig sokan akadtak Poliban, akiket izgatott a válasz.

Mert hát Iván bárhogy is nézte, méregette, Kincses mamában nem volt semmi rendkívüli. Pont olyan volt, mint a többi falusi asszony, apró és kerek, de annál fürgébben járt a keze, ha munkáról volt szó és még fürgébb lett, ha beszédre került a sor.

– Mit nézel, he? – kérdezte végül, amint az utolsó tényért is leöblítette. Férjére tekintett, aki még mindig csak mosolygott.

– Csak eszembe jutottak a régi szép idők.

– Szép is volt az, mikor még fiatal voltam, magas és sudár, akár egy nádszál...

– Magas? – kérdezett vissza Iván, miközben csodálkozva végigmérte felesége 150 centiméterét. Majd osztozott és szorzott, fejben számolt egy ideig, de a magas valahogy csak nem akart összejönni. Ekkor félénken bár, de így szólt:

– Akarod mondani nagydarab?!

– Nagydarab én? Olyan vékony voltam és sudár, hogy csak na... – folytatta a munkát az asszony, mint-ha ez a beszélgetés nem is játszódott volna le az imént. Iván még egyszer felesége kerek idomaira nézett,

Szyksznian Wanda mesesorozatából: Cirkuszosok, Egércirkusz, Kutyavásár

méregette egy ideig, majd megállapította magában, hogy a nőkel jobb nem vitatkozni ebben a témában, és tekintetét újra a hatalmas ablakra tapasztotta, ábrándos mosollyal az arcán.

– Elugrom a Gizikéhez, szegény nagyon oda lehet... Majd este jövök, addig vidd ki a lovat a stadionra, és ássd fel a virágágyást is... – szólt Kincses mama és már lépett is ki a nyitott ajtón.

Gizi a falu másik végén lakott, nemrég halt meg a férje, és igen szomorú volt miatta, bánatát pedig az ősi gyógymóddal enyhítette, és mivel a masztika (egy különleges déli pálinka) volt az egyik kedvenc itala, összekötve a kellemest a hasznossal, gyakran a pohár fenekére nézett, természetesen csak a nagy bánat enyhítése érdekében, orvosi utasításra.

Mint mindig, az öreglányok ma is kint ültek házaik előtt, egy padon lógatták a lábukat és eszmét vagy inkább információt cseréltek arról, hogy ki, mikor, hol és hányszor tett meg vagy éppen nem tett meg valamit. Poli egyébként híres volt erkölcséről és arról, hogy ezeket az erkölcsöket mennyire nem tartják be. Így hát örömeire vagy bánatukra, de mindig akadt valaki, akiről lehetett beszélni, vagy inkább, akit ki lehetett beszélni.

A mai kibeszélő „show” házigazdája a makarónis Verka, és Ica, a madárijesztő volt. Verka a nevét arról kapta, hogy férje tésztákat árult, míg a beszédes madárijesztő név Ica mamára nem éppen előnyös külseje miatt ragadt. Poliban szinte mindenkinek volt ilyen vagy hasonló gúnyneve, amiről az illető vagy tudott, vagy nem, mindenesetre ezek segítettek a tájékozódásban, ebben a kis faluban.

Ma éppen Emil, a bolond volt soron a kibeszélésben, de mivel Kincses mamát ez a téma nem vonzotta, továbbállt, hogy minél előbb Gizi házához érjen.

Emil egyébként valóban bolond volt, soha nem járt iskolába és soha senki nem merte megszólítani. Nap-hosszat üldögélt magányosan a Kút melletti kis ösvény mellett, egy korlátra támaszkodva és figyelte az eseményeket, télen és nyáron, hóban és fagyban, napsütésben, és csak pisilni járt haza. Édesanyja gondoskodott róla, és mindenkit biztosított, hogy ártatlan teremtés, addig az esetig, amíg egy nap Emil meg nem kergette az egyik öreglányt a férfiasságával. Történt ugyanis, hogy az öreglány épp arra sétált, talán meg is szólította a fiút, talán csak ránézett szánakozva, amit az jelnek vehetett, és innentől a történetet mindenkinek ismeri. Azóta is mesélik mindenhol, ahogy egy öreglány sipítózva menekül, miközben üldözik kilógó nyelvvel, letolt gatyával.

Ezután az eset után már senki nem merte megközelíteni Emilt, sőt, Kincses mama is, mivel arra vitte az útja, mindig felvertezte magát a furcsa fiú ellen.

Így tett ma is, dobogó szívvel haladt az ösvényen, majd miután kiért, fellélegzett. Innen már hamar Gizi házához ért, de amint belépett, furcsa zajra lett figyelmes. Kinyitotta az ajtót és ott találta barátnőjét a földön ülve, könnyekben, zokogva, hatalmas nagy fájdalommal. Arra gondolt, hogyan, mi módon vigasztalhatná meg elgyötört lelkét, majd így szólt.

– Ne sírj, Gizi. Ez az élet rendje.

– De hát hogy, én erre nem voltam felkészülve...– szipogott az asszony, és fel sem nézett. Hiszen szinte tele volt...

Kincses mama nem értette a furcsa metaforát, csodálkozva és megdöbbenve nézett maga elé. Vajon ezt hogy értette, agyalt magában, és közben furcsa illat ütötte meg az orrát.

– Masztika? – szagolt bele a levegőbe gyanakvóan, mire Gizi mama még nagyobb sírásba kezdett.

– A masztikám, még szinte tele volt és most... most... eltörtem...– bömbölt torka szakadtából... Ördög vigye el... És most még a telefon is csörög... – állt fel a földről, lépett át a törött szilánkokon és szólt bele a kagylóba.

– Mi van? – morgott férfias hangján.

– Ki vagy? – kérdezte az idegen.

Poliban egyébként ez volt a bevett szokás, ami a telefonálási kultúrát illeti. Az emberek hajlamosak voltak elfelejteni, hogy ők keresnek valakit és nem fordítva, így maradt az udvarias halló helyett a szimpla, sokatmondó és szinte hétköznapi „Ki vagy?” mondat, ha a Poli-beliek telefonálni akartak.

– Itt a Penka, a sánta. Gizi, te vagy az? – folytatódott a beszélgetés.

Kincses mama eközben a fotókat nézegette, melyek a kandallót díszítették. Mekkora bajusza van, tekintett Gizi egyik képére riadtan, melyen barátnőivel volt lefényképezve az egyik szüreti multság után. Falun ugyanis senki nem járt kozmetikushoz, abból az egyszerű okból kifolyólag, hogy nem volt a faluban ilyen, és a gyanta szóról az a mély benyomás élt az öreglányok szívében, hogy egy veszélyes, harapós állatfaj. Így hát, ami igaz az igaz, a nők bajsza Poliban olyan sűrű volt, hogy sálat lehetett volna kötni belőle télire, de mivel senki nem lógott ki a sorból e téren, se a férfiak, se az anyókák nem csináltak ebből túl nagy gondot.

Gizi mama épp akkor tette le a kagylót, megtörölte könnyeit, a földre nézett, hön szeretett masztikás üvegcséjének darabjaira, sóhajtott egyet, majd barátnőjéhez fordult.

– Idegen jár a városban, gyere, nézzük meg kinek a kicsodája lehet. – mondta, és már indultak is, hogy fényt derítsenek a titokra, amelyre oly nagyon kíváncsiak voltak.

Falun az ismeretlenek kifigyelésének menete volt. Ez is egy volt azok közül a rítusok közül, amelyek Polira olyan nagy mértékben jellemzőek voltak. Az öreglányok csapatokra oszlottak és így követték nyomon

az áldozatot. Volt, aki biciklivel, volt, aki a padon ülve, de mind egyetértettek abban, hogy tudni kell, ki az az idegen és mi a célja. Általában, amint elhaladt az illető, már elkezdődött a hangos találgatás arról, ki lehet, mit keres itt, a bátrabbak pedig utána is szóltak néha napján, hogy „Hé, kinek az unokája vagy, kislány?”. De ez volt a ritkább eset, általában csak a találgatás volt az, ami Poliban, akárcsak az ópium, szenvedéllyé vált ezeknek a nőknek az életében. Gizi mama és Kincses, mire odaértek a tett színhelyére, ahonnan az idegen elhaladt, már nem találtak senkit. Tanakodtak egy ideig, hogy mi történhetett, majd úgy döntöttek, hogy utána mennek a dolgoknak, és elsétálnak a falu központjáiig.

A falu központjában egyébként mindig zajlott az élet. Rengeteg kocsmá volt, a Régi Étteremben pedig esténként műsorok és még néha napján élőzene is ment. Olyan volt ez, mint egy kulturális központ, ahol ha valaki tudni akart valamit, ide jött, ide, ahol a történetek megszülettek, és ahol ugyanezek a történetek ugyanolyan hamar el is felejtődtek.

Gizi, a terre érve, hamar megpillantotta fő pletykatársait, oda sietett hát, majd gyorsan megkérdezte.

– Na, mit tudtatok meg? Ki volt az idegen?

– Koljo új felesége.

– Kié??? – szólt Kincses mama, aki épp ekkor ért oda. Meglepődött, hiszen Koljo a testvére volt. Tudta, hogy sok nő volt a férfi életében, ezt soha nem is tagadta, az ördög vigye el, de ez már a nyolcadik feleség volt, aki az évek alatt megjárta Koljo ágyát és a falut is egyaránt.

– Most hozta a szomszéd faluból... – szólt az egyik bajszos, Kincsesre nézett, majd sejtelmesen hozzátette. Abból a faluból...

– Fúúúú... – ordított Gizi, aki nagyon jól tudta miféle népség lakja a másik falut. Mocskosak és bűdösek voltak, állítólag, mert hát látni még senki nem látta őket.

– Ez már a nyolcadik... Vajon mikor üldözi el innen? – folytatta Gizi halkan.

Kincses mama még mindig nem szólt, volt annak már vagy húsz éve is, hogy összeveszett testvérével, az okát már nem tudta, de arra emlékezett, hogy dühös volt, sőt, őrzöngött, s amikor kiejtette ezek után Koljo nevét, soha nem felejtette el hozzátenni a „Pokolba vele” nem éppen baráti kifejezést. Főleg erről volt híres Kincses mama, erről a kifejezésről és arról, hogy soha nem mulasztotta el megtenni azt, amint mihaszna öccse szóba került szerelmi életének valamelyik kudarca révén.

– Hogy nem szégyelli magát... – bukott ki végre belőle a szitkozódás. Kolja, te idióta... – hallgatott el.

Ebben a pillanatban az öreglányok szinte megmerevedtek. Egymásra néztek, mintha valami történelmi eseménynek lettek volna szem, vagy inkább fültanúi. Új pletyka született, Kincses mama nem tette hozzá a híres mondatot, micsoda újság, meredt a semmibe Gizi és fejében már különféle változatok születtek arról, hogy fogja ezt majd mesélni holnap, és majd azután is, mikor álmodozásából felverték az ismerős, rongyosra használt szavak.

– A pokolba vele... – mormogta Kincses, és ezzel a köd elszállt. Csönd és mély sóhajok váltakoztak. Minden véget ért, és az öreglányok fellelegeztek. Minden a régi volt, újra.

Már esteledett, amikor Gizi búcsút vett, és elindult otthona felé. Kincses mama is úgy döntött, hazamegy férjéhez, elmeséli neki a történeteket, és felvidítja őt egy kicsit. Az ismerős úton haladt, és az út végén pedig már meg is pillantotta a nagy házat, a kis udvart, az otthont. Ez a föld jelentett neki mindent, szeretett itt élni. Csak azok a rusnya fák ne lettek volna, amik a házat takarták, csak azokkal nem volt kibékülve sehogy sem.

Ezek ugyanis a foci pályára részei voltak, amely pont a házuk előtt volt, ezektől a fáktól és bokroktól övezve, akár egy romantikus regényben. Kincses mama viszont nem szerette a dajkameséket, és igen zavarta ez a sok zöld szín és a szomszéd is, az Icso, aki éjszakánként rendre ott aludt, a stadionban, valamelyik fa alatt, mivel szent meggyőződése volt, hogy a rétet az UFO-k használják piszkos kis földöntúli ügyeik rendezésére. Így hát Icso, akár egy kitaró kereszties lovag, puskával és egy pálinkás üveggel indult neki a vadászatnak éjjelente, a lakók kis örömeire. Kincses mamát is gyakran felverte a puska éles hangja, de dögölt galambokon kívül soha nem találtak egyebet a hírhedt helyszínen.

– Itt járt a Szvetla... – szólt Iván, amint felesége belépett az ajtón.

– Mit akart a szégyentelen?

– Húst kölcsönbe, de elküldtem...

– Jól tetted! – bólintott Kincses, aki ki nem állhatta az asszonyt.

Szvetla régen lányának, Kátjának a barátnője volt, de már fiatalként is romlott teremtésnek számított. Nevelőszülei sokszor szégyenkeztek szerelmi ügyei miatt, és mert híressé vált az „egy italért bármit” kifejezése nyomán. Majd férjhez ment, és szült pár gyereket, régi nagy szépségéből pedig nem maradt mára semmi. Rohadtak a fogai, nem szeretett fürödni és a rosszmájúak szerint a teheneivel aludt magányos estéken, mikor férjének a városban akadt dolga.

– Elfogyott a Marika pálinkája, amit a múltkor hozott – szólt Iván, és Kincses mama tudta mi a teendő ilyenkor, de előtte elmesélte férjének, mi minden újdonság történt vele, amióta korán reggel elváltak.

Marika egyébként híres volt ízletes rövid italairól és a még rövidebb eszéről. Húsz éve ugyanis az asszony megcsalta férjét, az öreglányok kiszagolták, majd zsarolni kezdték vele. Azóta is sakkban tartják a bolondot, amint kifogy a készletük, vagy csak megszomjaznak. Kincses mama se a boltba járt, ha pálinkázni támadt

kedve, hiszen csak elejtett pár megjegyzést Marikának, kétszer megnyomta a hűtlen szót és máris a finom nedűvel tért haza, diadalittasan a ténytől, hogy még húsz év után is képes erre a csodára.

Mire Iván végighallgatta feleségét és a legújabb fejleményeket, beesteledett, és sötétség borult Polira.

Ezek után, mint mindig, az öreg megetette a csirkéket és elrendezgette a kis udvart, majd Kincsszel nyugovóra tért, csókot váltva, összebújva a meleg dunyha alatt, várva az új napot, a holnapot...

Ruszev Roszen grafikája